

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Doden zullen horen

“Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De ure komt, en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven.”

Johannes 5:25

Bovengenoemde tekst staat in verband met de genezing van de 38-jarige kranke te Bethesda (vers 1 tot 15). Hierover waren de Joden zeer verontwaardigd, want het was gebeurd op de sabbat (vers 16). Op deze verontwaardiging antwoordt de Heere Jezus in vers 17: “Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook.” Daarmee geeft de Heere Jezus aan, dat Hij door dit wonder te doen de sabbat niet heeft geschonden. Maar dan worden de Joden nog meer verontwaardigd, zie vers 18, omdat Hij God Zijn Vader heeft genoemd. Hierop gaat de Heere Jezus zeggen, dat het juist vanuit de wonderen die Hij verricht, voor hen duidelijk zou moeten zijn, dat Hij Gods Zoon is. Ja, nog grotere wonderen zal Hij verrichten, ten bewijze van Zijn goddelijke almacht. Er zullen doden worden opgewekt door de kracht Gods.

Vandaaruit trekt de Heere Jezus door en gaat Hij wijzen op het grote doel van Zijn komst, namelijk dat er dode zondaren het eeuwige leven zullen beërven. De zekerheid en de vastheid dat dit zal gebeuren, gaat Hij in vers 25 met een dubbel 'voorwaar' bevestigen. Het is immers duidelijk dat het hier gaat over de opwekking uit de geestelijke doodstaat. In vers 28 en 29 gaat het over de opwekking op de dag des oordeels. Hier over de opwekking uit de geestelijke dood.

De ure komt en is nu. Christus is gekomen om geestelijk doden het eeuwige

leven te schenken. Ze zullen opgewekt worden door de stem van de Zone Gods. Dat wil zeggen: het Evangelie van vrije genade, waarin de Zone Gods als de Weg en het Middel ter zaligheid wordt aangewezen, dat zal verkondigd worden, en daardoor zullen er zondaren getrokken worden uit de duisternis tot Gods wonderbaar Licht. Dat Evangelie wordt verkondigd aan 'doden'. Hiermee gaat de Heere Jezus de mens tekenen in zijn natuurstaat. Een mens is van nature geestelijk dood. Hoe komt dat? Door onze diepe val in Adam. In het Paradijs hebben we de dood verkoren boven het leven. Zo wordt elk mens op de wereld geboren. Hoe diep ongelukkig is een mens. Want wat zijn de kenmerken van een dode? Een dode ziet niet, hoort niet, voelt niet, ruikt niet en proeft niet. Een dode is ook niet bij machte om zichzelf uit de dood tot het leven te brengen. Zo arm en ellendig zijn wij van onszelf.

En die doodstaat is niet zomaar 'passief', maar 'actief'. Dat wil zeggen, dat een mens met zijn gedachten, woorden en werken elke dag nog weer zijn geestelijke dood uitdraagt. Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God.

Tot zulke mensen komt nu de Heere met het Evangelie van vrije genade, waarin we worden opgeroepen tot bekering. Ook wij horen die boodschap elke keer weer opnieuw. Want

die boodschap komt tot allen die onder het Evangelie verkeren. Maar, horen we nu die boodschap ook? Ja, wel met ons natuurlijke oor. Maar dat is niet genoeg, want zovelen hebben het al gehoord en zijn toch doorgegaan op de brede weg des verderfs. Hoe zal het ook kunnen dat een dode zal horen? Toch zijn wij ten volle verantwoordelijk, want het is niet de schuld van God dat we zo zijn, het is onze schuld.

Maar hoe moet het dan? Wel, dat is voor de mens onmogelijk, maar het is mogelijk bij God. Hij zegt: “Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: de ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven.”

Op Zijn tijd gaat Hij door de onwederstandelijke werkingen van Zijn Geest doden roepen tot het leven. In hun leven komt een 'ure', een ogenblik, dat God ze levend maakt. Daar ziet zo duidelijk het woord van de Heere Jezus op als Hij hier zegt: “en die ze gehoord hebben.”

Dat wijst op een ogenblik, op een punt des tijds. Dat ziet op de levendmakende daad van God de Heilige Geest in het leven van een zondaar. En wat gebeurt er dan? Wel, heel eenvoudig: dan wordt die mens 'levend'. En wat zijn de kenmerken van een 'levende'?

Inhoud

Meditatie: Doden zullen horen . .	1
De ambten en de ambtsdragers (3)	2
Commentaar:	
Waarom bent u zo bang?	4
Om het behoud van de kerk (3)	5
Nieuwe levensbeschrijving van ds. Hendrik de Cock(1) .	6
Boekennieuws	8
Kerknieuws	8
Berichten	9
Preekbeurten	9

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en
boeken ter recensie aan:

ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Klooslaan 9, 2985 CK Ridderkerk
tel. 0180-420865, fax 0180-423583

Administratie en betalingen van
abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor abbon. gelden: 64327.
email: kbgg@cbgg.nl

Alle **advertenties** aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.
email: saambinder-adv@kliksafe.nl

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
in bezit van de administratie te zijn.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:

Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:

Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

Een levende ziet, hoort, voelt, ruikt en
proeft. Zo'n mens gaat zien de diepe
verlorenheid waarin hij of zij verkeert.
Gaet horen dat een mens voor God
moet verschijnen om rekenschap af te
leggen. Gaet voelen de grootheid van
zijn kwaad. Ja, de zonden, die eerder
zoet waren, worden nu bitterder dan
gal. Een levende gaat roepen tot God
om genade en ontferming. Om gebor-

gen te mogen worden in de Ark der
behoudenis.

En met dat werk gaat God door, ook in
onze tijd, daarom mogen ook wij nog
dat Evangelie horen. De Heere geve,
dat er nog velen onder jong en oud die
stem van de Zone Gods met het hart
mogen horen en verstaan.

Veen,

ds. P. Melis

De ambten en de ambtsdragers

(3)

*Stonden we de vorige keer stil bij de
ambtsdragers en hun verkiezing en
hervervkiezing bij periodieke aftre-
ding, in dit deel zal eerst worden
ingegaan op de werkbelasting van
de ambtsdragers. Vervolgens zal de
onderlinge verhouding binnen de
kerkenraad aan de orde komen en
zal op de taak van de ouderlingen
worden ingegaan.*

Werkbelasting

Het valt voor vele broeders niet mee
om, naast de zorg voor het dagelijk-
se werk en voor jonge broeders soms
ook nog de zorg voor een opgroei-
end gezin, het ambtelijke werk naar
behoren te verrichten. Bij het vele
dat op hen afkomt, is het niet altijd
eenvoudig een goede afweging te
maken tussen het ambtelijke werk en
alle andere zaken die de aandacht
vragen. Bij die afweging kunnen een
aantal aandachtspunten worden
betrokken.

1. Dat het om een ambt gaat. Niet
om het bestuurslidmaatschap van
een vereniging. Als het goed is, is
er de roeping van Gods gemeente
en mitsdien van God Zelf.
2. Dat het om een ambt gaat, moet
ook in het gezin van de ambtsdra-
ger leven. Vader moet niet zo
spreken over het ambt alsof het
altijd een last is en zo veel tijd en
energie vraagt. Laat ook maar
eens blijken dat het een liefde-
dienst is. Als daar iets van in het
gezin wordt afgedrukt, zal de
ambtsdrager daar zelf ook nut
van hebben.
3. Dat het gezin op de eerste plaats
komt. Dat mogen we niet ver-
waarlozen. Zeker niet als er

opgroeiende kinderen zijn. Als
kinderen vader gaan zien als
kostganger die zo nu en dan eens
aan tafel aanschuift, is er iets niet
in orde.

4. Dat we niet onmisbaar zijn. We
moeten niet denken dat het niet
goed gaat als wij bepaald werk
niet doen. Natuurlijk hebben we
onze verantwoordelijkheid. Maar
de Heere heeft ons helemaal niet
nodig. Het is een verwaardiging
om in het ambt te dienen. Dat
besef maakt klein en bescheiden.
5. Dat we dingen ook aan anderen
moeten kunnen overlaten. We
zijn zo graag belangrijk en we
worden zo graag belangrijk
gevonden. We willen allemaal
baasje zijn. Toch: als we alles
gedaan hebben wat we moesten
doen, zijn we nog maar onnutte
dienstknechten.
6. Dat we ook praktisch moeten
blijven. Afhankelijk van de situ-
atie zou er naar moeten worden
gestreefd dat een ambtsdrager en
zeker de jongere ambtsdrager
niet meer dan twee avonden in de
week met ambtelijk werk bezig
is.

De kerkenraad en de onderlinge verhoudingen

Om de onderscheiden taken van
ouderlingen en diakenen steeds in
het oog te houden is het aan te beve-
len periodiek de pastorale brieven in
het Nieuwe Testament daarop na te
lezen. De predikant heeft in de eer-
ste plaats de taak om te *onderwijzen*.
Hij is geen superouderling, die voor
alle karretjes gespannen kan wor-
den. Het *opzicht* berust bij de ouder-
ling. Opmacht over de kudde, opzicht

over de dienaar van het goddelijke Woord. Het ambt van de *barmhertigheid* behoort bij de diakenen. Naar gereformeerd kerkrecht behoren diaconale zaken tot de eindverantwoordelijkheid van de brede kerkenraad. Dat sluit afzonderlijke diaconievergaderingen niet uit, maar vraagt wel een goede verslaglegging en verantwoording naar de kerkenraad van de in de diaconievergadering besproken zaken. Waarover in de brede kerkenraad (ouderlingen en diakenen) in ieder geval gesproken moet worden als het om diaconale zaken gaat, is het beleid van de diaconie en uitkeringen die van het gangbare beleid afwijken. Uiteraard vindt eens per jaar financiële verantwoording van de diaconie plaats aan de kerkenraad en summiere verantwoording aan de ledenvergadering.

Wanneer in een gemeente zowel een brede als een smalle kerkenraad functioneren, is het gewenst dat de diakenen op een adequate wijze worden geïnformeerd over de zaken die op de smalle kerkenraad zijn besproken. Dat kan middels het aan de orde stellen van het verslag van de smalle kerkenraadsvergadering. Voorkomen moet worden dat er een sfeer van wantrouwen gaat ontstaan door onvoldoende informatie over en weer uit te wisselen.

Over de vraag wanneer het nog gewenst is dat er in een gemeente een brede en een smalle kerkenraad is, is geen eenduidig antwoord te geven. Historische overwegingen kunnen in dit opzicht mede bepalend zijn. In een gemeente van enige honderden zielen zal die noodzaak niet zo groot zijn en is het met het oog op de onderlinge verhoudingen meer gewenst dat ouderlingen en diakenen samen optrekken om laatstgenoemden niet het gevoel te geven dat enige leden (want het aantal ouderlingen zal in die gemeente niet zo groot zijn) buiten hen om de dienst uitmaken.

Met het oog op de collegialiteit (de kerkenraad is een college van broeders van hetzelfde huis met een van Godswege aan hen toevertrouwde opdracht) is het niet gewenst dat teveel bevoegdheden bij één persoon terechtkomen. Het gebeurt nog wel eens dat een scriba alle touwtjes in handen heeft. Nu zal niemand iets ten nadele willen zeggen van een ijverige scriba, maar met het oog op de continuïteit en de collegialiteit

kan daarin toch een gevaar schuilen. Het verdelen van taken over de broeders met daarbij afspraken over de noodzakelijke informatieuitwisseling is van groot belang. Duidelijk zal zijn dat we hiermee niet het waardevolle van een coördinerende scriba ter discussie willen stellen!

In een gemeente met een predikant komen de problemen vaak bij laatstgenoemde terecht. Het is zaak dat de predikant daarover wel contact onderhoudt met de kerkenraad. Hij is niet een alleenheerser. Het kan wel gebeuren dat een gemeentelid aan een predikant zeer persoonlijke dingen vertelt om bijvoorbeeld zijn geweten te ontlasten. In die gevallen kan het gebeuren dat de predikant die wetenschap meeneemt in zijn graf. In de vertrouwelijkheid van het studeerkamergesprek moet de betrokkene ervan op aan kunnen dat wat hij vertelt ook binnenskamers blijft. Indien dat niet kan en de kerkenraad, dan wel voorlopig misschien de wijkouderling moet worden ingelicht, zal daarover met de betrokkene gesproken moeten worden.

De ouderlingen

In de Heilige Schrift worden de volgende benamingen gebruikt voor de ouderlingen: opzieners van de kudde, huisverzorgers Gods, voorstanders, voorgangers, herders van de gemeente.

De taak van de ouderlingen kan op grond van artikel 23 DKO worden samengevat in drie punten:

1. *de regering en de tucht.* De regering gaat over de stoffelijke en geestelijke goederen van de gemeente. Het beheer over de kerkelijke goederen moet geschieden door de brede kerkenraad (ouderlingen en diakenen)
2. *het opzicht over de medeamtsdragers.* Dit toezicht gaat over de predikant, over de medebroeders, over de diakenen en over de gemeente.
3. *het huisbezoek.*

Het preeklezen behoort niet tot de dienst of het ambt van ouderling, al is in de praktijk de regel ontstaan dat ouderlingen preeklezen bij afwezigheid van de predi-

kant. We komen daarop nog afzonderlijk terug.

Het is hier wellicht de plaats om te wijzen op nog een ander aspect dat in het bijzonder aan het ouderlingenambt is verbonden, namelijk het gebed in de consistorie vóór de dienst des Woords. Waarschijnlijk is dit gebed ontstaan ten tijde van de Afscheiding van 1834. Door de dreigende invallen van politie en militairen gevoelde men toen de behoefte zich eerst in gebed te verenigen en de Heere te bidden dat de kerkdienst een ongestoord en rustig verloop zou hebben. Het consistoriegebed is niet nodig om de kerkdienst tot een eigenlijke dienst des Woords te maken. De dienst vangt aan als kerkenraad en gemeente samenkomen. Maar voordat de dienst aanvangt, doet de dienstdoende ouderling, die optreedt namens de gehele kerkenraad - die de kerkdienst belegt en daarvoor de verantwoordelijkheid draagt - het consistoriegebed en brengt de predikant in naam van de kerkenraad naar de kansel.

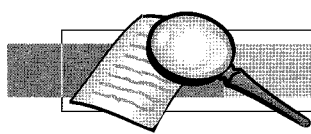
Het consistoriegebed is een ambtelijk gebed met een bijzonder karakter in verband met de kerkdienst, namelijk om hulp en bijstand voor de dienaar des Woords, om de werking van Gods Geest in de gemeente en om een ongehinderd verloop van de dienst. Dat hoeft echt geen vijf minuten te duren. Het moet een kort gebed zijn en geen gebed voor de 'nood aller christenheid'. Het laatste gebed wordt door de dienaar des Woords op de kansel gebeden. Het kan een gevoel van frustratie geven bij de voorganger (predikant of ouderling) als alle zieken enz. in het consistoriegebed al aan de orde zijn gesteld.

Er zijn geen overwegende bezwaren tegen het bij uitzondering doen van het consistoriegebed door een diaken. De dienst des Woords is immers dan nog niet begonnen. Het naar de kansel brengen van de predikant of van de ouderling die een preek gaat lezen, behoort tot de taak van de ouderling.

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel,

ds. W. Silfhout

Commentaar

Waarom bent u toch zo bang?

Wellicht overkomt u het ook wel eens. Een buitenstaander of een niet-christen maakt een opmerking die tot nadenken stemt. De filosoof Nietzsche bijvoorbeeld heeft ooit opgemerkt dat hij wellicht christen zou kunnen zijn 'als christenen er wat verlost uit zouden zien'. En de Leidse hoogleraar H. Berkhof vroeg van zijn tegenstanders steeds om een kritische reflectie op zijn werk. Daar kon hij, naar eigen zeggen, iets van leren. Berkhof zocht dus geen instemming of acceptatie, maar juist kritiek en weerwoord. Een houding waar orthodoxe christenen wellicht iets van kunnen leren. Onlangs overkwam mij ook weer zo iets. Het was in een forumbespreking over de vrijheid van onderwijs. Een van de forumleden merkte op dat behoudenden christenen zo bang waren. Ook vroeg hij zich af waarom bevindelijk gereformeerden zo in hun schulp kruipen als ze kritisch over hun opvattingen worden bevraagd. Is het geen teken van zwakheid om steeds maar voor belangrijke vragen weg te lopen? Naar mij toe stelde hij de vraag: waarom bent u toch zo bang? Kennelijk kwam mijn opstelling, waarin ik het goed recht van reformatorisch onderwijs probeerde te onderbouwen, een beetje bangig over. En daar stelde mijn tegenstander wat vraagtekens bij. Waarom bent u zo toch bang....

Angst

Angst is onmiskenbaar aanwezig in de samenleving. Onlangs attendeerde het Sociaal en Cultureel Planbureau daar nog eens op. "Een groot deel van de Nederlandse burgers vreest dat zij over circa vijftien jaar in een hardere, meer prestatiegerichte maatschappij leven, met minder sociale zekerheid en meer ongelijkheid tussen mensen als het gaat om toegang tot de gezondheidszorg. Men is ook bang voor meer criminaliteit en meer etnische spanningen"

(RD, 25-10-2004). De huidige ontwikkelingen maken veel mensen bang. Ook de onderzoeker Maurice de Hond stelt vast dat er steeds meer angst is in de samenleving. "Zes op de tien (64 procent) van de Nederlanders vrezen dat de spanningen de komende jaren groter zullen worden. Aanhangers van rechtse partijen zijn hierover wat pessimistischer dan die van linkse, meldt De Hond. Nederlanders vrezen vooral aanslagen van terroristen, aanslagen op politici en regelmatige gevechten tussen bepaalde bevolkingsgroepen (RD, 20-11-2004). Ook onder islamieten is duidelijk angst merkbaar. "Angst, daar hebben de meeste geïnterviewde imams last van..." (NRC-Handelsblad, 19-12-2004). Angst die alom merkbaar en tastbaar is. Ook in onze kring is er zorg en angst voor allerlei ontwikkelingen. In kerk en samenleving is er heel wat gaande. Het onderwijs staat ter discussie. Er voltrekken zich grote rampen in de wereld. De secularisatie neemt hand over hand toe. De tolerantie lijkt minder te worden. De meerderheid dringt normen en waarde op die ver af staan van de Bijbel. De ontkerking is sterk. Nederland is het snelst seculariserende land in Europa. Ongeveer 60% van de Nederlanders heeft niets meer met de kerk. De orthodoxe kerken zijn een zeer minieme minderheid in onze samenleving. Het is eigenlijk nog opmerkelijk dat een NBV nog in zo'n grote getale (bij duizenden!) over de toonbank is gegaan. Het is wellicht ook begrijpelijk dat we daar angstig op reageren. Is het echter ook terecht? Waarom bent u toch zo bang.... Een vraagje waar ik maar niet van los kan komen.

Zelfonderzoek

Welke indruk maken reformatorische christenen op buitenstaanders? Onlangs was ik met mijn zoon op een debatavond van het Reforma-

torisch Dagblad. Een van de sprekers vond dat reformatorische christenen eigenlijk precies zo dachten en handelden als fundamentalistische islamieten. De zaal, met ongeveer 900 overwegend jonge mensen uit onze gezindte, dacht er ook ongeveer net zo over. Orthodoxe christenen en fundamentalistische islamieten hebben veel met elkaar gemeen. Dit is het beeld dat wij kennelijk oproepen. En waar we het nog mee eens zijn ook. Opmerkelijk! De Christelijke belijdenis, die elke vorm van gewetensdwang resoluut afwijst, wordt gemakshalve maar op één hoop gegooid met de radicale islam. Christenen, die in de geschiedenis eigenlijk nog nimmer een bedreiging geweest zijn voor de openbare orde, worden te pas en te onpas met terreurachtige islamitische groepen op één lijn gesteld. Dat is natuurlijk erg, maar hoe komt dat toch? Welk beeld roepen wij eigenlijk op in samenleving en maatschappij? Bangheid en angst zijn een teken van zwakte. Het is ook een belemmering om helder en duidelijk aan te geven waar we in deze gesecculariseerde tijd eigenlijk voor staan. Als we dus defensief en angstig reageren op de maatschappelijke ontwikkeling, wordt het tijd voor grondig zelfonderzoek. Zijn we nog in staat om helder en duidelijk uit te leggen waar we precies voor staan? Of kruipen we terug in onze beschermende kaders waar we klagen en praten over de boze wereld om ons heen? Waarom bent u toch zo bang...

Verdediging

Er staat voor orthodoxe christenen langzamerhand heel wat op de tocht in onze gesecculariseerde samenleving. Een seculiere moraal houdt natuurlijk geen rekening met bijbelse uitgangspunten. Homoseksualiteit, euthanasie, gelijkheid van man en vrouw, emancipatie, seksualiteit, film, dans, drama, muziek, etc., het dringt allemaal steeds dieper door in de samenleving en het golft ook de eigen gezindte binnen. Deze situatie is niet zonder zorg. Ook onder jongeren zijn er duidelijke signalen dat er fundamentele verschuivingen gaande zijn. Toch moeten we niet in een kramp schieten. Bangheid, krampachtigheid en angst helpen niet verder. Dan geven we ten diepste geen antwoorden op de vragen die er liggen. Juist vanuit de Bijbel mag en

kan er gewezen worden op perspectief voor een dolgedraaide wereld. De rampen op de aarde bijvoorbeeld. De Bijbel ziet in rampen op aarde juist een teken van het komende einde. De aardbeving in Zuid-Oost Azië bepaalt juist bij de naderende wederkomst. Het brengt christenen bij een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Het brengt bij het Jeruzalem dat uit de hemel neerdaalt. De verloedering in de samenleving is een ander voorbeeld. Die verloedering brengt christenen, als het goed is, bij het heilzame karakter van de tien geboden. Hoe heilzaam en nuttig was het onderwijs van Paulus in de harde en zedeloze romeins-griekse cultuur van zijn dagen. In de brieven horen we van de grote waarde van het huwelijk. De betekenis van het gezin, enz. enz. De kilheid en de koudheid waar velen in onze dagen over klagen, mag ons doen beseffen wat de christelijke gemeente ook wil zijn. Een broederschap waar mensen om elkaar geven en voor elkaar zorgen. Juist bijbelse beginselen hebben zoveel en zo duidelijk wat te zeggen in onze samenleving. En dat mag genoemd en verdedigd worden. Geen enkele reden om daar bang en benauwd over te doen. De Bijbel reikt ons de eeuwige beginselen aan die God in de schepping heeft gelegd. Geen heilzamer en beter middel voor een geseculariseerde cultuur dan de noties van de Bijbel. Waarom bent u toch zo bang... Ja waarom eigenlijk?

Geschokt en geroerd

Angst is niet het goede antwoord op de huidige tijd. Een christen hoeft uiteindelijk niet te wanhopen. Tertullianus heeft in de derde eeuw in zijn *Apologeticum* het christendom tegenover het heidendom met verve en kracht verdedigd. Hij was een sprekend voorbeeld van duidelijke apologetiek. Christenen hebben iets te zeggen in deze verloren wereld. Laten we dat dan ook doen. Er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Onlangs verwees dr. W. Aalders daar nog eens op in een vraaggesprek in het Reformatorisch Dagblad. Hij hoopte dat predikers 'geschokt en geroerd' (dus niet bang en angstig!) zijn door de tijd. En er is ook vandaag toekomst. 'We leven in de laatste dagen, maar hoe nabij het is weet natuurlijk niemand. Wel komt de geschiedenis steeds meer tot een

afsluiting. De geschiedenis laat ons niet met rust. Zij is overweldigender dan ooit. Wat is mijn verwachting? Ik wacht op het uur dat ons overkomt wat ook de discipelen overkomen is. Het was het ogenblik dat de Heere als de Opgestane bij hen binnentrad en zei: "Weest gegroet". Dan zijn we aangekomen in het "punt des tijds",

zoals Paulus dat noemt. En zijn wij overgezet in de nieuwe bedeling van het Koninkrijk" (RD, 23-12-2004). Sursum corda! Dat was de boodschap in de vroege kerk. Dat is ook de hoop voor christenen anno 2004. Dan ben je niet bang meer...

ds. W. Visscher,

Amersfoort

Om het behoud van een kerk

(3)

Algemene genade

In hoofdstuk 4 gaan we de jaren veertig binnen en lezen we van de schaduwen van de Tweede Wereldoorlog over het kerkelijk leven. Zo wordt *De Saambinder* in 1942 getroffen door een verschijningsverbod. Maar ook lezen we over de komst van dr. C. Steenblok vanuit de Gereformeerde Kerken. Een geleerde man, die gepromoveerd was op Gisbertius Voetius. Ds. G.H. Kersten waardeerde hem duidelijk als fundamenteel rechtzinnig in de leer. De wat aparte persoonlijkheid van ds. Steenblok heeft Kersten echter niet direct doorgrond. Door uitspraken van Steenblok op de jaarvergadering van de GOV (de Gereformeerde Onderwijzersvereniging) op 6 april 1944 over de algemene genade ontstond er veel onrust. Steenblok had nu juist door een referaat op deze vergadering kunnen zorgdragen voor een goede ingang in de gemeenten. In plaats daarvan hield hij een veel reactie oproepend referaat over de algemene genade. Geachte predikanten als J. Fraanje, M. Hofman en A. Makkenze hadden altijd geleerd in hun preken dat de algemene genade zich om Christus' verdiensten uitstrekt over alle mensen tot aan hun dood. Overigens is er van een uitgewerkte theologische visie betreffende de algemene genade tot dan toe in de gemeenten geen sprake. Maar nu kwam plotseling ds. Steenblok voorhouden dat de visie, waarbij de tijdelijke zegeningen worden gezien als vruchten van de kruisverdiensten van Christus, gerekend moet worden tot de 'opkomende dwalingen na 1931 in de Gereformeerde Gemeenten'. De kern van het referaat was, dat de algemene genade, die de scheppings-

verhouding ten grondslag heeft, gestalte krijgt door de beschikking van Gods algemene voorzienigheid en geheel los staat van het Middelaarswerk van Christus.

Deze nieuwe visie op het onderwerp, het gebruik van een gedeeltelijk nieuwe terminologie, de wijze van presentatie, het verloop van de vergadering en de ruime verspreiding van de lezing in gestencilde vorm hebben tot gevolg gehad, dat deze lezing het begin vormde van een periode van grote onrust binnen de gemeenten. Op de vergadering moet nogal wat 'gemurmel onder de schare' geweest zijn. Golverdingen heeft een en ander weten te achterhalen door (in 1991) een zestal leden van de GOV met een vragenlijst schriftelijk herinneringen te laten ophalen. De informatie berust dus op een reconstructie van de vergadering op grond van wat de bezoekers zich herinnerden, alsmede de tekst van de lezing van Steenblok. Belangrijk was natuurlijk hoe ds. Kersten zou reageren. Welnu, Kersten heeft nadrukkelijk gepoogd tot een synthese te komen. Hij wijst er steeds op dat er wel sprake is van enige relatie tussen Christus en de algemene genade. De verworpenen ontvangen alles immers omwille van de uitverkorenen, die God in Christus heeft aangezien.

De leeruitspraak van 1945

De beschouwing van dr. Steenblok over de algemene genade op de GOV in 1944 is dus een component van onrust geworden. Een tweede component bleek te zijn de vraag naar de definitieve opvolger van ds. Kersten, die inmiddels twee hartinfarcten had gehad. Diverse predikanten (met als kern J. van den Berg, R. Kok en A. Verhagen) wensten als zodanig dr.

Steenblok niet te accepteren. Met dit gegeven zijn we beland in hoofdstuk 5, getiteld: *De correctie van een algemeen gevoelen*. Met name ds. R. Kok gaf aan de bezwaren uiting door in een uitvoerig schrijven een scherpe aanval te doen op dr. Steenblok en het referaat dat hij gehouden had op de onderwijzersvereniging. Ds. Kersten heeft toen weer stappen ondernomen, die gericht waren op het behoud van de eenheid in de gemeenten. In een schrijven van vier bladzijden tot de predikanten tracht Kersten aan te tonen, dat ds. Kok in zijn rondschrijven een verkeerde voorstelling van zaken ten aanzien van ds. Steenblok heeft gegeven. Kersten weet een scherpe en heldere analyse te geven van het schrijven en hij toont ook aan dat ds. Kok zichzelf herhaaldelijk tegenspreekt. De conclusie van ds. Kersten is dat het schrijven van ds. Kok 'verwarrende voorstellingen' bevat; Kok heeft te weinig bij de leer van de algemene genade de soevereiniteit van God op het oog. En dan eindigt ds. Kersten zijn betoog met een aanbeveling aan zijn collega's om vooral het werk van Boston over het genadeverbond te lezen. Ook herinnert hij eraan, dat niet één onzer vaderen het stuk over de algemene genade tot de fundamentele leerstukken heeft gerekend, iets wat wel door ds. Kok gedaan werd. Op de predikantenconferentie (kennelijk een beproefd middel) van augustus 1944 kwam de algemene genade als onderwerp ter sprake. Op die vergadering moet ds. Kersten het terrein volledig hebben beheerst. Daarna kwam in 1945 de Generale Synode bijeen, waar men sprak over een nogal beknopte formulering over de algemene genade, die samenbindend zou kunnen werken. Als het op stemming aan komt, blijkt alleen ds. Kok tegen de door ds. Kersten geformuleerde leeruitspraak te zijn. Na die uitspraak volgde nog de benoeming van ds. Steenblok als docent aan de Theologische School. Met name van de zijde van ds. Kok komen de bezwaren los. Maar ds. Kok redt het niet. Integendeel; men keert zich tegen hem. Op een gegeven moment leest ds. Kersten iets voor uit een meditatie, geplaatst in het blad *Gelderse Vallei*. Tijdens het voorlezen springt ds. Fraanje op: 'Dit is puur remonstrants'. Daarna geeft ds. Kersten als commentaar: 'Dat is door ds. Kok geschreven'. Met algemene

stemmen werd vervolgens ds. Steenblok als docent gekozen. Ook werd hij hoofdredacteur van *De Saambinder*.

Kort na deze Synodevergadering heeft ds. Kersten nog een brochure uitgegeven, waarin hij een interpretatie geeft van de gecomprimeerde leeruitspraak van 1945 onder de titel *De genade Gods*. Daarin beklemtoont hij dat de (algemene) genade Gods niet geheel los staat van Christus. Ze is niet door Christus verdiend, maar een noodzakelijk gevolg van Christus' tussenstelling. Zo handhaaft ds. Kersten zijn zelf-

standige positie tegenover ds. Steenblok, die elke samenhang tussen Christus en de algemene genade ontkent. Overigens merkt ds. Golverdingen terecht op dat de leeruitspraak van 1945 (bedoeld voor intern gebruik) een vrijwel vergeten bestaan leidt.

(slot volgt)

N.a.v. Golverdingen, M. Om het behoud van een kerk. Uitg. Den Hertog, Houten. Prijs: € 22, 50. 302 pagina's.

's Gravenpolder, ds. J. Schipper

Nieuwe levensbeschrijving van ds. Hendrik de Cock

(1)
De herfstvakantie bracht ons naar Zoutkamp, een plaats boven Groningen, dicht bij Ulrum, het dorp waar de Afscheiding van 1834 begon. Het VVV-kantoor in Zoutkamp ligt aan de prachtige haven daar, die altijd weer het oog boeit. Het RD had ons op dit spoor gezet door een mededeling dat bij de VVV's van Zoutkamp en Winsum een autoroute te verkrijgen was, die ons langs alle plaatsen zou brengen die betekenis kregen door het optreden van De Cock, de vader der Afscheiding. De VVV-medewerker in Zoutkamp wist direct wat we bedoelden: het routeboekje 'Hendrik de Cock. Afgescheiden en toch betrokken'. De route begon in Ulrum bij de kleine Hervormde Kerk daar. Ze bracht ons vervolgens naar het huis waar de 'Acte van Afscheiding of Wederkeering' op 14 oktober 1834 door 137 gemeenteleden werd getekend. Vandaag staat dat huis bekend als Kapsalon Renkema. Toen was het de kuiperij annex herberg van de wed. Koster-Hulshoff, die ruimte bood voor de samenkomsten van de afgescheidenen in Ulrum. Even later sloegen we de richting in naar het dorpje Zuurdijk. We zochten en vonden aan het Vlakkeriet de boerderij van Klaas Pieters Kuipenga, de bejaarde belijdeniscatechisant, die eenmaal tegen De Cock zei: "Als ik ook maar één zucht tot mijn zaligheid moest bijbrengen, was het voor eeuwig verloren". De route eindigde bij

de Zuiderbegraafplaats in de stad Groningen. Daar bevindt zich het grafmonument van ds. De Cock en zijn echtgenote Frouwe H. Venema.

De auteur

Een paar weken later ontdekten we, dat drs. H. Veldman, één van de schrijvers van het routeboekje, ook de schrijver is van een nieuwe levensbeschrijving van Hendrik de Cock, die in het verstreken najaar verscheen. De titel van zijn boek is aan die van het routeboekje gelijk. De auteur geniet binnen onze kring weinig bekendheid. Alleen een aantal jongeren van de Gereformeerde Gemeente te Groningen kennen hem als hun geschiedenisleraar op het Gomarusscollege, een vrijgemaakt gereformeerde scholengemeenschap, die ook door onze jongens en meisjes bezocht wordt. Hij publiceerde over kerkhistorische onderwerpen. Ze hebben ondermeer betrekking op *Huldrych Zwingli* (1984), *De beeldenstorm in Groningen* (1990) en *Licht en schaduw in de Lage Landen* (1992). Het laatste boek beschrijft aantal figuren uit de periode vlak voor en na de Reformatie. De nieuwe studie van Veldman is zeer welkom. De laatste levensbeschrijving van De Cock was van de hand van J.A. Wormser en verscheen in 1915 in de bekende serie *Een schat in aarden vaten*. Inmiddels heeft het onderzoek van de Afscheiding een grote vlucht genomen. De ontstaansgeschiedenis van de afgescheiden gemeenten in

bijna elke provincie is nauwgezet in kaart gebracht door het werk van dr. J. Wesseling en dr. C. Smits. Alleen de provincies Drenthe en Noord-Holland wachten nog op nader onderzoek, al bestaan daarover wel een aantal studies op het gebied van de plaatselijke kerkgeschiedenis.

Karakter van het boek

Het spreekt vanzelf dat door deze ontwikkeling tal van nieuwe gegevens over ds. De Cock beschikbaar zijn gekomen, die door de schrijver in zijn boek zijn verwerkt. Daarnaast bevat zijn populaire studie ook resultaten van eigen onderzoek, die voor het eerst worden gepubliceerd. De schrijver werkt aan een promotieonderzoek over de 'theologische biografie' van Hendrik de Cock. Die kan niet geschreven worden zonder dat men zich grondig heeft verdiept in de ontwikkeling van de persoon in kwestie en zijn theologisch denken. De eerste vruchten van dit onderzoek naar het verloop van leven en werk van De Cock geeft Veldman in het royaal geïllustreerde boek, dat voor ons ligt. In dit boek geeft hij in 37 korte hoofdstukken het 'verhaal', de reeks van de gebeurtenissen die ertoe hebben geleid dat de Afscheiding gestalte kreeg.

Cijfermateriaal

Allereerst biedt de schrijver gedetailleerd cijfermateriaal over de omvang van de Afscheiding in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel. Het begin was onbetekend. In april 1836 telde de overheid zo'n 5000 afgescheidenen op een bevolking van ruim 2,5 miljoen (0,2%). In 1849 was dat percentage toegenomen tot 1,3%. In 1930 behoorde 8% van de bevolking tot de kerken van de Afscheiding. Deze opvallende groei werd uiteraard ook beïnvloed door de Doleantie van 1886, toen A. Kuyper en de zijnen de Ned. Herv. Kerk verlieten. De invloed van het gereformeerde volksdeel was in de jaren dertig van de vorige eeuw het sterkst.

De jonge De Cock en zijn bekering

De volgende zestien hoofdstukken geven een tekening van de ontwikkeling van De Cock tot het moment van de afscheiding. Hij werd geboren in het gezin van een veenkoloniale landbouwer, die duidelijk gaat in het spoor van het verlichte kerkelijke

denken. Wel krijgt Hendrik catechisatie van de bejaarde catechiseermeester Hendrik Nieman, die aan hem de oude gereformeerde leer overdraagt. De zeer begaafde jongen werd na verloop van enige tijd naar 'de Stad' gestuurd om daar de Latijnse School te volgen. In 1818 liet hij zich aan de Groningse Academie inschrijven als student in de theologie. Veldman weet het klimaat van het supranaturalisme, dat daar heerste, trefzeker te tekenen. Men geloofde in een 'Hogere Macht' die zich boven (supra) de werkelijkheid bevindt. Jezus Christus werd vooral gezien als de grote Opvoeder. De verlossing door Christus betekent ten diepste dat de mens door Hem te volgen een beter leven krijgt. Zonde en genade raakten uit beeld! Tijdens zijn studie maakte De Cock een zekere crisis door, omdat het universitaire onderwijs sterk afweek van dat van Nieman, maar hij bleef het verlichte spoor volgen. Na zijn bekering schreef hij in 1834 aan Freule Van Verschuer te Nijmegen: "Van mijne kindsche jaren af aan mogt ik den Heere vragende zijn dat Hij door zijnen Geest mij de waarheid mogt leeren verstaan en onderscheiden. Dat was ook dikwijls mijn vragen toen ik student was, omdat ik mijn blindheid in de waarheid wel mogt inzien en ook de Professoren ons eer verbijsterden dan op het spoor der waarheid leidden". Als De Cock eenmaal predikant te Ulrum is, gebruikt God als middel tot zijn bekering de omgang met de godvrezende ouderling Jan J. Beukema, het intensieve contact met de 65-jarige Klaas Kuipenga, alsmede het lezen van een geleende(!) samenvatting van de Institutie van Calvijn.

De ontdekking van de Dordtse Leerregels

De bekering van De Cock werd gevolgd door een nieuwe positiekeuze, waarbij het handhaven van de gereformeerde belijdenis centraal kwam te staan. Veldman beschrijft hoe De Cock in 1832 van een gewoon gemeentelid – een weduwe – een uitgave ontvangt van de Dordtse Leerregels. Het was een zeldzaamheid als men dit belijdenisgeschrift tegenkwam. De verlichte predikanten uit die tijd betwijfelden hardop of dit boekje wel behoorde bij de 'aangenomen formulieren'. Men was van mening, dat de kerk na de invoering

van de Reglementenbundel in 1816 - waarin ruimte was geschapen voor leervrijheid - dit geschrift echt wel missen kon. Voor De Cock werd het lezen van de Vijf artikelen tegen de Remonstranten niet minder dan een openbaring. Heeft de Gereformeerde Kerk twee eeuwen lang op deze wijze gesproken over de menselijke ellende, de verkiezing en verwerping en de volharding der heiligen? Mede door de ontdekking van de Dordtse Leerregels kwam het tot een besliste verwerping van de heersende 'verlichte' theologie.

De breuk met Hofstede de Groot

Als zijn leermeester en vriend prof. Hofstede de Groot hem voorhoudt dat de Bijbel alleen zou spreken over de verkiezing en nergens over de verwerping - een uitvinding van Augustinus - is het antwoord van De Cock zeer beslist. 'Gij moet ook blind en geheel en al door vooroordeel ingenomen zijn om u zelve te kunnen wijsmaken, dat al de Reformatoren en al die geleerdste en Godvreezendste leeraars van alle landen (...) zich door het gezag van Augustinus hebben laten leiden, om tegen Gods Woord een leerstuk te omhelzen, dat zoo zeer tegen vleesch en bloed aanloopt (...) Nee, de Groot, niet Augustinus, niet de Reformatoren of de Dordtsche Vaders, maar Gods Woord moet de schuld hebben van dat gehate leerstuk indien hier schuld is. Het ongelooft alleen kant zich tegen en verworpt dat leerstuk'. Voortaan verwoordde De Cock zijn uitgangspunt steeds helder en duidelijk: *De mens op het diepst vernederd en God op het hoogst verheerlijkt*. In 1833 liet hij de Dordtse Leerregels voor eigen verantwoordelijkheid opnieuw uitgeven door Ties Egberts Mulder te Veendam. Zijn bewuste keuze voor het alleenrecht van de gereformeerde belijdenis zou er toe leiden, dat er voor hem in de Hervormde Kerk - in zijn omgeving droeg die praktisch overal een modern karakter - geen plaats meer bleek te zijn. *(wordt vervolgd)*

Na.v. drs. H. Veldman, *Hendrik de Cock, afgescheiden en toch betrokken*, Cedrus Uitgeverij, Bedum, 2004, paperback, 272 bladzijden, prijs € 24,50. ISBN 90 5294 312.

Boskoop, ds. M. Golverdingen

Boekennieuws

Prof. dr. W. van 't Spijker, Bij Calvin in de leer, een handleiding bij de Institutie; Den Hertog 2004; ISBN 90 331 1833 5; 213 pag.; prijs € 18,90.

De grote hervormer Johannes Calvin heeft een zeer werkzaam leven geleid. Behalve van het boek Openbaring en van het laatste deel van Ezechiël is er bij alle bijbelboeken een verklaring van hem op schrift verschenen. Zijn grote levenswerk, waarin zijn denken het meest kernachtig is weergegeven, is ongetwijfeld de Institutie. Van de hand van prof. dr. W. van 't Spijker is een handleiding bij de Institutie verschenen. Zo luidt de ondertitel van het boek dat in deze recensie onze aandacht vraagt. De eigenlijke titel is: *Bij Calvin in de leer*. Titel en ondertitel typeren inderdaad de inhoud van dit boek. Het is een weergave van een serie artikelen die eerder verschenen is in het blad *In de Rechte Straat*. Van 't Spijker neemt de lezer op bekwame en betrokken wijze mee naar de Institutie. Hij wil ons wegwijs maken in wat Calvin in dit standaardwerk ons aanreikt.

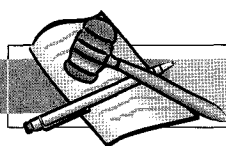
Eerst wordt Calvin geplaatst in zijn tijd. Meerdere grote beslissingen in de strijd rond de hervorming van leer en kerk waren reeds gevallen. De hervormer van Genève zet als het ware net achter de eerste frontlijn de zaken evenwichtig en schriftuurlijk op een rij. Ontstaan en ontwikkeling van de Institutie worden ons beschreven waarbij Van 't Spijker oog heeft voor Calvijn's persoonlijkheid en voor de fronten waarop de kerkelijke strijd toen gestreden moest worden. Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 tot en met 24 de hoofdinhoud van dit standaardwerk der hervorming weergegeven en als het ware ingeleid. Verschillende zaken vallen op. Calvin was vooral theoloog van het Woord. De Institutie is een dogmatisch werk, maar vol van schriftuitleg. Zo bedreef Calvin theologie: vanuit het Woord. Verder valt altijd weer op hoe Calvijn's benadering tegelijk breed is én diep; persoonlijk

en universeel. Hij zet daarmee in dat de kern van alle wijsheid bestaat in het samengaan van Godskennis en zelfkennis. Vervolgens komen zo ongeveer alle kernvraagstukken van de christelijke religie aan de orde; in het bijzonder het werk van de drie Goddelijke Personen. Hij sluit af met een hoofdstuk over de burgerlijke regering. Uiteraard is de inhoud van het geschrevene tijdbetrokken: de strijd met Rome klinkt steeds door. Ook zijn er onderwerpen te noemen waarover Calvin niet schrijft en die vandaag toch wel heel relevant zijn. Te denken is aan het vraagstuk hoe

de taak van een seculiere overheid gezien moet worden en hoe de houding van de christen in een seculiere tijd behoort te zijn. Toch is de betekenis van de Institutie zeker niet af te doen als een waardevol, maar tijdgebonden geschrift. Terecht schrijft Van 't Spijker dat we de Institutie slechts tot onze eigen schade ongelezen kunnen laten. Ook vandaag. Bijzondere aandacht verdient daarbij wel de grote en eerbiedige aandacht die de grondlegger van het calvinisme aan de dag legt voor het werk van de Heilige Geest. Juist ook hier vinden we zuivere lijnen die ons kunnen dienen in de hedendaagse actualiteit. Zuivere lijnen, want aan de Schrift ontleend. Deze handleiding kan goede diensten bewijzen om bij Calvin zelf in de leer te gaan.

Dordrecht,

ds. P. Mulder

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

te Aalburg:

ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;

te Zoetermeer:

ds. D. de Wit te Nieuw-Beijerland.

Bedankt:

voor Hamilton (Can.):

ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;

voor 's-Gravenzande en Utrecht:

ds. B. van der Heiden te Alblasserdam;

voor Middelharnis:

ds. M. Karens te Werkendam;

voor Veenendaal:

ds. P. van Ruitenburg te Chilliwack (Can.).

Pastorievreugde

Dinsdag 11 januari j.l. was voor het gezin van onze geliefde broeder ds. A. A. Brugge een bijzondere dag. Op die vroege morgen op Schiphol mochten hij en zijn vrouw hun derde adoptiekind in hun armen sluiten. Een ingrijpend en blij gebeuren voor hen samen. Drie dagen later mocht *Adriaan Theodoor Po-yu* in zijn ouderlijk huis zijn tweede verjaardag herdenken. Wij feliciteren de pastoriebewoners van Scherpenisse van harte met deze blijde gebeurtenis in hun huwelijks- en gezinsleven. Op het kaartje dat we ontvingen citeren zij zo passend Palm 139: 9 naar de berijming van Datheen zoals die in de gemeente van Scherpenisse nog steeds gezongen wordt: *"Gij hebt mij ook, Heere, voorgebracht*

uit de aarde door Uw macht.

Gij zaagt mij aan zeer goedertier',

toen ik nog onvolmaakt was schier.

De tijd van mijn volgende leven,

was schoon in Uwen boek geschreven".

Joran is nu door Gods aanbiddelijk beleid hier gebracht onder de bediening van het genadeverbond. We hopen van harte dat hij niet alleen in de pastorie gedurende zijn "volgende leven" een veilig thuis en liefdevolle geborgenheid mag ervaren bij het verdere opgroeien, maar vooral ook dat hij door dit alles heen in Sion mag worden (weder)geboren en geteld om de naam van Sions kinderen te dragen. Gods beleid ook in het toeschikken van onze kinderen is zo ondoorgrondelijk. Opdat Zijn naam geheiligd worde en Zijn rijk kome....!

DOVENDIENST TE WOERDEN

Ds. W. Harinck hoopt op **29 januari a.s.** voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in de kerk van de Geref. Gemeente te Woerden, Oudelandseweg 50. Deze dienst vangt aan om 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

UITZENDDIENST IN BARNEVELD

D.V. **maandag 24 januari a.s.** zal er in de kerk van de Geref. Gemeente te Barneveld, Nairacstraat 24, een kerkdienst worden gehouden waarin de familie F. van Grol zal worden uitgezonden naar Santa Cruz, Bolivia, een zendingsveld van onze zustergemeenten in Noord-Amerika.

Ds. C. Hogchem hoopt het Woord te bedienen en ds. P. van Ruitenburg hoopt de uitzending te verzorgen. Aanvang 19.30 uur.

MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK

- Pag. 140, gemeente DRACHTEN
De nieuwe koster is: J. Naberman, Burg. Wuiteweg 154, 9203 KP Drachten, tel. 0512-511431.
- Pag. 254, gemeente ROTTERDAM-ALEXANDERPOLDER
De nieuwe scriba is: L.C. Oosse, Hoornklaver 9, 3069 DE Rotterdam, tel. 010-4564483, e-mail: l_c_oosse@solcon.nl.

L.C. Oosse is tevens scriba van de diaconie. Diens op dezelfde pagina niet juist vermelde e-mail is hierboven correct aangeduid.

- Pag. 283, gemeente VEEN
De nieuwe koster is: G.W. Poortvliet, Grotestraat 37, 4264 RH Veen, tel. 0416-696818.
- Pag. 300, gemeente WOLPHAARTSDIJK
Vanaf nu worden de predikbeurten geregeld door: A. de Witte, Gardeniershof 28, 4471 CM Wolphaartsdijk, tel. 0113-581959.

Berichten

DISTRICTAVONDEN JBGG

Distriet Noord-West te Den Helder

In de op D.V. 11 februari a.s. te houden districtsavond in de kerk van de Geref. Gemeente te Den Helder, Reigerstraat 86, hoopt dhr. J. Otte een inleiding te houden over: "God heb ik lief. Welke God?". Aanvang: 19.45 uur.

Distriet Utrecht te Houten

Op D.V. 22 januari a.s. wordt er een districtsavond gehouden in de Eskolkerk van de Geref. Gemeente te Houten, Poldermolen 1. Aanvang: 19.45 uur. Mw. E. de Bruijn zal dan een inleiding houden over: "(On)verantwoord leesvoer?" n.a.v. Amerikaans-christelijke literatuur.

ZANGAVOND TE GELDERMALSEN

Op D.V. 29 januari a.s. wordt een samenhangavond gehouden in de Bethelkerk van

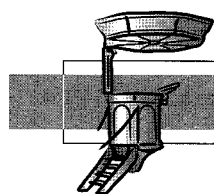
de Geref. Gemeente van Tricht-Geldermalsen, Laan van Leeuwenstein 10 te Geldermalsen. Ook worden er orgel improvisaties ten gehore gebracht. De collecte is bestemd voor het bouwfonds. Aanvang: 19.30 uur.

REGIONALE BEZINNINGSAVOND TE RIDDERKERK

I.v.m. de ernst van de tijd waarin wij leven zal er op D.V. 3 februari a.s. een regionale bezinningsavond worden belegd in de Bethelkerk van de Geref. Gemeente te Ridderkerk, Anjerstraat 2. Op deze avond hopen te spreken: ds. K. Visser (Barendrecht), ds. G.J. van Aalst (Klaaswaal) en ds. K. ten Klooster (Ridderkerk). Aanvang: 19.45 uur.

De netto-opbrengst van de te houden collecte is bestemd voor het verpleeghuis "Salem".

Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enter 9.30 en 15.00 uur stud. Van Manen; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Goes 9.30 uur en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 18.30 uur ds. G. Pater; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 uur en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 uur ds. Terlouw; Haamstede 18.30 uur ds. Vreugdenhil; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 18.30 uur ds. Brugge; Hoofddorp 9.30 uur ds. Bac; Hoogvliet 10.00 uur ds. Baaijens; Houten 11.00 en 17.00 uur leesdienst; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kortgene (in Herv. Kerk) 14.30 uur ds. Moens (H.D.); Krabbendijke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Verschuure; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Hoogerland; Leerdam 15.30 uur ds. P. Mulder; Leiderdorp 16.00 uur ds. W. Harinck; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Meeuwen 9.30 en 18.00 uur stud. Van Belzen; Meliskerke 9.30 (H.A.) en 14.30 uur ds. Van Gelder; Melissant 15.00 uur ds. Beens; Middelburg-Centrum 9.30 uur en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Moerkapelle 9.30 uur (doventolk) ds. Paul en 19.15 uur ds. Zippro; Naaldwijk 19.00 uur ds. Driessen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. De Wit; Nieuwdorp 14.00 uur ds. De Heer; Nieuwerkerk Zld (kerk aan de Ooststraat) 9.00 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 9.30 uur ds. Van Ruitenburg en 18.30 uur ds. Schot; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oosterend-Textel 10.00 en 18.00 uur ds. Van Dijk; Oostkapelle 18.30 uur ds. Van Gelder; Opheusden 10.00 en 10.00 en 18.30 en 18.30 uur leesdienst; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Poederoyen 14.30 uur ds. M. Karens; Poortugaal 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rhenen (kerk: Kon. Elisabethplantsoen) 12.00 en 18.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 15.30 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 16.30 uur ds. Baaijens; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Mol en 18.30 uur ds. J. Karels; Rijssen-Zuid 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.00 uur ds. Verweij; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. Silfhout; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. Hoogerland; Rotterdam-IJsselmonde 15.00 uur ds. W.J. Karels; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur stud.

Predikbeurten

ZONDAG 23 JANUARI 2005

Aagtekerke 9.30 en 14.30 en 19.00 uur ds. Van der Net; Aalburg 15.00 uur stud. Van Belzen; Aalst 14.30 uur ds. Melis; Alblasserdam 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. B. v.d. Heiden; Almelo 18.30 uur ds. Tuinier; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barendrecht (in CGK; Voordijk 252) 13.30 en 19.00 uur ds. Terlouw; Beekbergen 19.00 uur ds. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Bodegraven

10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Deventer 14.30 uur ds. Meeuse; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Beens; Dordrecht (in Pauluskerk; Nassauweg) 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 12.00 en 19.00 uur ds. Van Ruitenburg;

Adams; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Soest 9.30 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. Clements; Stad a/h Haringvliet 18.00 uur ds. J. de Pater; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 uur en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 19.00 uur ds. Visscher; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Utrecht 10.00 uur ds. Boogaard; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.00 uur ds. Schreuder; Vlaarding en 16.30 uur ds. Boogaard; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 uur ds. Hofman en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Yerseke 9.30 uur en 18.00 uur ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckeveld; Zoetermeer 16.30 uur ds. Paul; Zwijndrecht 15.30 uur ds. Brugge; Zwolle 9.30 uur ds. J. Karels en 19.00 uur ds. Kleppe.

MAANDAG 24 JANUARI 2005

Barneveld 19.30 uur ds. Van Ruitenburg (voor de zending).

DINSdag 25 JANUARI 2005

Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher (Bijbellezing); Brakel 19.30 uur stud. Adams; Dordrecht (in de Pauluskerk; Nassauweg) 19.45 uur ds. Van Ruitenburg; Melissant 19.30 uur ds. Van Krimpen; Naaldwijk 19.45 uur ds. Mondria; Nijkerk 19.30 uur ds. Hakvoort (Bijbellezing); Puttershoek 19.30 uur ds. Schipper; Stolwijk 19.30 uur ds. Mouw.

WOENSDAG 26 JANUARI 2005

Berkenwoude 19.30 uur ds. Gunst; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven (Bijbellezing); Dinteloord 19.30 uur stud. Van Belzen; Drachten 19.30 uur ds. Hoogerland (Bijbellezing); Gorinchem 19.30 uur ds. Meeuse; Groningen 20.00 uur ds. Tuinier; Haarlem 19.30 uur ds. W. Harinck; Hilversum 19.45 uur ds. Beens; Hoofddorp 19.30 uur ds. Mouw; Hoogeveen 19.30 uur ds. Kleppe; Leiderdorp 19.30 uur ds. Mondria; Oostvoorne 19.30 uur ds. Van der Net; Rhenen (kerk: Kon. Elisabethplantsoen) 19.30 uur ds. Veenendaal (Bijbellezing); Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. Schreuder; Veen 19.30 uur ds. Melis (Bijbellezing); Werkendam 19.30 uur ds. M. Karens (Bijbellezing).

DONDERDAG 27 JANUARI 2005

Aalburg 19.30 uur ds. F. Mulder; Hendrik-Ido-Ambacht 19.45 uur ds. Van Ruitenburg; Mijdrecht 19.30 uur ds. Schreuder; Spijkenisse 19.45 uur ds. Van der Net.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur.

U bent hartelijk welkom in onze evangelisatiepost van dinsdag t/m zaterdag tussen 10.00 - 16.00 uur!

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-1 te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Vacant; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; Prot. Kerk, Oude Barrelelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur.

U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag t/m zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

*Hij, Die u roept, is getrouw,
Die het ook doen zal.*

1 Thessalonicensen 5 : 24

Met ontroering heeft de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente van Terneuzen kennis genomen van het overlijden van haar oud - ambtsbroeder

Maarten van Burg

In de leeftijd van 77 jaar

Als ouderling heeft hij de gemeente met de hem geschonken gaven van 1991 tot 1999 in alle getrouwheid mogen dienen.

De HEERE sterke en trooste zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en verdere familie met dit grote verlies en heilige de roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad: J. Paardekooper preses
M. Simons scriba

Met dank voor al de goede wensen, wens ik familie en bekenden de zegen des Heeren toe voor het nieuwe jaar.

Mevr. M. Hoogerland-Vermeulen
Marnixflat 3, Goes

Te huur in **Rijssen, gezellige vakwoning** voor 2 pers. Vrij vanaf 15/7. Tel. 0548-512182.

Zeeland: kamperen bij de boer!

Gezellige minicamping tussen Oosterland en Bruinisse. Nabij Grevelingenmeer. Ruime plaatsen. Kijk op www.dewelblok.nl of bel 0111-482523 voor folder en informatie.

Oosterend - Texel

Bungalowpark "De Verrassing"
Bel voor informatie 0222 31 83 91

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

T.h. kamer, keuken, slk. en badkamer voor 2 pers. omg. bos, Rijn en dierentuin. Geen radio of T.V.
z.i.e.h. 0317-615666

CHR. BEGRAFENISONDERNEMING G. WEGENAAR

Regentesselaan 43 Tel.: (0318) 52 66 41
3905 GT Veenendaal Fax: (0318) 55 42 04

Van Horssen bv

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

Putten t.h. ged. boerderij als vak.huis-
je, 2-pers., mooie fiets en wandelomg.
Tel. 033-2459443.

IN LIEFDEVOLLE HERINNERING...

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven
wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het
fotoboeke met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens
Zandee & de Kuijper

Goes: Ronde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnesteinweg 40
Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010

Email: info@grafgedenktekens.nl

Website op zondag sluiten?

Kijk op <http://www.heinosoft.nl/zondag/>

Of bel 015-2128463, email: info@heinosoft.nl

Reist u naar **Zuidelijk Afrika** voor zaken, vakantie of privé? **Umfula Tours** helpt u graag met uw programma, reis, verblijfsbeplanning en uitvoering.

tel 0027 11 706 4809

fax 0027 11 463 6810

e-mail wbye@umfulatours.com

Begrafenisonderneming

Voor uitvaartzorg in :

- ◆ Scherpenzeel
- ◆ De Valk-Wekerom
- ◆ Barneveld
- ◆ Amersfoort
- ◆ Veenendaal
- ◆ Renswoude
- ◆ Koatwykerbroek
- ◆ Woudenberg

Geen crematies

Stationsweg 411

3925 CD Scherpenzeel

Tel. 033 277 0555

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht voor persoonlijke wensen. In alle rust, vertrouwelijk en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzoorgers:

- H. de Jongh • P.H. van der Leer • E. Treur

Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Waardenburg:

Kerkstraat 15a, Tel. (0418) 65 20 39

Zeist:

Van Reenenweg 171, Tel. (030) 69 24 258

Voor info bel:
0341-425712
of
0416-692787

**Reformatorische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen**

Begrafenisverzorging Kina

Begravenissen in Capelle a/d IJssel
e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12.
Wij verzorgen geen crematies.

WESOTRONIC

Wesotronic introduceert DE OPLOSSING
voor kerktelefonie:

Het DKtel systeem

(Draadloze Kerktelefoon via de ether)

De belangrijkste voordelen zijn:

- ✓ geen telefoonkosten / internetaansluiting
- ✓ aanmerkelijk goedkoper dan andere systemen
- ✓ uitstekende geluidskwaliteit
- ✓ eenvoudig en flexibel in gebruik

Het Agentschap Telecom heeft officieel
toestemming verleend om het DKtel
systeem per 1 januari 2005 in gebruik
te nemen!

Wesotronic B.V.

Nunspeet, Barendrecht

Telefoon 0341 - 271000

www.wesotronic.nl

In samenwerking
met sIKN

LEERKRACHTEN NODIG Calvin Christian School in Alberta, Canada

Verleden jaar werden wij verblijd met twee leerkrachten uit Nederland! Wij vragen er een paar bij voor het komende schooljaar 2004-2005. Zowel in de lagere als in de hogere groepen.

Neem voor verdere informatie contact op met:
Dhr. J. P. de Wilde (Nederland): tel. 0182-613257
Directeur: William Grismich: tel. 001-403-320-1650
(let op: 8 uur tijdsverschil!)
E-mail: wgrismich@ccschool.ca

Gekwalificeerde kraamzorg

Meldt u tijdig aan (om teleurstelling te voorkomen).
U kunt ons dagelijks telefonisch bereiken.

Bel 0187 - 48 91 73 b.g.g. 0342 - 49 21 55

Gezins- en bejaardenzorg

Voor gepaste hulp in uw situatie kunt u de SHG via het telefonisch spreekuur bereiken onder telefoonnummer **0166 - 65 26 55**.

Op werkdagen van 8.30 - 10.30 uur
op vrijdagavond van 19.00 - 22.00 uur

De gratis brochure zenden we u graag toe.

Te huur: Camping

in Nunspeet. M

stacaravan. Wasn

trommel aanwezig. Bel voor meer informatie: 0317-615089

T.h. Zuna (OV), 6-pers. bungalows, v.a.g.v. Zeer geschikt voor gezinnen met kinderen en 55+ die van rust houden. Mooie fiets-, vis- en zwemgelegenheden. **55+ buiten schoolvak. korting.** Bel voor kleurenfolder/info vak.oord Holsappel, tel. 0548-512790.

Preekstoel

Bel Aktie 010-4517471

www.israelreizen.nl

D.V. 8 feb a.s. info avond door
Israëlgids Jakob Nof in Veenendaal
Tel 0318 - 540415

Een noodzakelijk project!

De Chinese huiskerken nu ook de voetsporen van Calvin.

laat de Muur geen betimmering zijn!

Steun de vervolgte kerk in China en maak een gift over op

giro 320666

Info/secretariaat:

Postbus 1150 • 3900 BD Veenendaal
tel. 0318-510320 • e-mail info@stichtingchina.nl
Giro 320666 t.n.v. Stichting China
www.stichtingchina.nl

Verwoestende vloedgolf

Een metershoge vloedgolf heeft met allesvernietigende kracht de kusten van Zuid-Azië getroffen. Een muur van water maakte een einde aan het leven van tienduizenden mensen. Meer dan een miljoen mensen hebben hun huis en bezittingen verloren.

Komt u ook te hulp?

LEERKRACHTEN NODIG Calvin Christian School in Alberta, Canada

Begravenisonderneming
voor een verantwoorde
en stijlvolle begravenis

LEERKRACHTEN NODIG
Calvin Christian School in Alberta, Canada